

Advies van het Economisch en Sociaal Comité over het „Voorstel voor een verordening (EG) van de Raad inzake de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem”⁽¹⁾

(1999/C 209/11)

De Raad heeft op 11 december 1998 besloten het Economisch en Sociaal Comité overeenkomstig artikel 130 S van het EG-Verdrag te raadplegen over het voornoemde voorstel.

De Afdeling „Landbouw, plattelandontwikkeling, milieu”, die met de voorbereidende werkzaamheden was belast, heeft haar advies op 4 mei 1999 goedgekeurd. Rapporteur was de heer Pezzini.

Tijdens zijn 364e zitting van 26 en 27 mei 1999 (vergadering van 26 mei) heeft het Economisch en Sociaal Comité het volgende advies uitgebracht, dat met 71 stemmen vóór en 3 stemmen tegen, bij 5 onthoudingen is goedgekeurd.

1. Inleiding

1.1. Met de herziening van de EMAS-verordening, gebaseerd op een evaluatie van de uitvoering in de lidstaten evenals de ontwikkelingen in het communautair milieubeleid is een grotere nadruk komen te liggen op vrijwillige instrumenten en de verantwoordelijkheid van de actoren voor het bevorderen van duurzame groei. In het navolgende zullen enkele belangrijke nieuwe elementen hiervan worden besproken.

1.2. Het Comité juicht het toe dat sommige van deze nieuwe elementen overeenstemmen met de opmerkingen in zijn advies over het oorspronkelijke voorstel⁽²⁾, met name wat betreft de participatie van werknemers, de steun aan het MKB, het nut van een logo en de geleidelijke uitbreiding van het toepassingsgebied.

1.3. De belangrijkste nieuwe elementen van het voorstel zijn:

- uitbreiding van het toepassingsgebied (art. 3);
- opneming van de norm ISO 14001 in EMAS, om de overstap van ISO 14001 naar EMAS te vergemakkelijken en dubbel werk te voorkomen (bijlage I);
- betrokkenheid van de werknemers bij de uitvoering van EMAS (art. 1);
- vergroting van de deelname van het MKB (art. 10, lid 1);
- gebruik van EMAS bij de uitvoering van en controle op de naleving van de milieuwetgeving (art. 10, lid 2);
- invoering van een duidelijk logo (art. 8);
- ontwikkeling van een promotiestrategie (art. 11);
- zorgen voor een consequente tenuitvoerlegging in de lidstaten, o.m. door het opzetten van een forum van bevoegde instanties en erkenningsinstanties (art. 4 en 5).

1.4. Daarnaast zijn er belangrijke elementen van continuïteit, met name op het stuk van de toegevoegde waarde van EMAS — die inhoudt dat deelnemende organisaties verder gaan dan de naleving van de heersende milieuwetgeving (derde „Overweging”) —, evenals de grote nadruk op de subsidiariteit, waardoor de uitvoeringsmaatregelen grotendeels aan de lidstaten worden overgelaten.

1.5. Het Comité stelt vast dat de in januari 1999 door het Duitse voorzitterschap georganiseerde conferentie over de herziening van EMAS een nuttig moment van bezinning is geweest, en een gelegenheid was om de tot nu toe bereikte resultaten onder de loep te nemen. Wel heeft de conferentie laten zien dat er nog enkele belangrijke obstakels moeten worden overwonnen wil de ontwikkeling van EMAS in alle lidstaten gelijk oplopen, zoals ook duidelijk wordt gemaakt door de opvallende daling van het aantal certificeringsaanvragen in Duitsland — tot nu toe het land waar EMAS het vaakst werd toegepast.

1.6. Het Comité is het er in het bijzonder mee eens dat EMAS dient te worden uitgebreid door de toegang van het MKB tot het systeem te verbeteren en tegelijkertijd een voortdurende verbetering van de milieuprestaties na te streven, in combinatie met een zo groot mogelijke doorzichtigheid voor het publiek.

1.7. Tijdens een op 16 maart 1999 te Rome georganiseerde hoorzitting (in samenwerking met het Italiaanse Nationaal bureau voor de bescherming van het milieu — ANPA) waaraan actief is deelgenomen door een brede vertegenwoordiging van sociaal-economische kringen en bij EMAS betrokken organisaties, heeft het Comité de geografische verschillen bij de toepassing nader kunnen bestuderen, met name de hindernissen in sommige landen en methoden om deze te overwinnen.

1.8. Deze hoorzitting heeft laten zien dat de lidstaten en de Commissie voor een betere verspreiding van het systeem moeten zorgen, en dat de belanghebbende partijen — met name beroepsorganisaties, vakbonden en ngo's — hier nog meer bij moeten worden betrokken, door partnerschappen op te richten.

⁽¹⁾ PB C 400 van 22.12.1998, blz. 7.

⁽²⁾ PB C 332 van 16.12.1992.

1.9. Het ESC zal in dit verband kijken of een vervolgadvis moet worden uitgebracht, om alle niet onder de verordening vallende praktische aspecten die de toetreding tot EMAS er met name voor het MKB niet gemakkelijker op maken, te bestuderen.

2. Algemene opmerkingen

2.1. Het Comité beschouwt EMAS als een nuttig instrument om het algemene streven naar duurzame productie- en consumptiepatronen (duurzame ontwikkeling) te verwezenlijken. Een aantal basisbeginselen dient nog eens te worden onderstreept:

- het is marktgeoriënteerd;
- het is gebaseerd op vrijwillige deelneming;
- het bevordert een op gedeelde verantwoordelijkheid gebaseerde benadering van milieubescherming;
- het biedt een kader voor doelmatig beheer van indirecte milieueffecten;
- het verbetert de milieuprestaties van de industrie en andere sectoren;
- de resultaten moeten geloofwaardig en doorzichtig zijn;
- het systeem kan naast de „command-and-control”-benadering worden gebruikt.

2.1.1. De complementariteit van EMAS houdt in dat het instrument dient te worden gecombineerd met andere instrumenten van milieubeleid in het kader van de bevordering van „duurzame ontwikkeling” door de overheid, en dat alle partners samenwerken. Het spreekt voor zich dat dit instrument in de eerste plaats voor bedrijven is bedoeld, maar dat het pas zichtbaar wordt en meerwaarde krijgt wanneer vooral de burgers — voor wie de milieuverklaring is bedoeld — sterker hierbij worden betrokken.

2.1.2. De ontwikkelingen op het gebied van milieuvriendelijke overheidsopdrachten („green procurement”), waarbij duurzame productiemethoden en diensten worden begunstigd, mogen niet over het hoofd worden gezien, evenals — meer in het algemeen — de vaststelling door de Commissie van een geïntegreerd productbeleid (IPP), waarover een Groenboek zal worden uitgebracht. Deze nieuwe ontwikkelingen zouden een gunstiger klimaat voor de EMAS-certificering kunnen scheppen.

2.1.3. Hoewel de toetreding tot EMAS voor ondernemingen en organisaties vrijwillig is, is het de plicht van de overheid dit instrument te bevorderen en de verspreiding ervan te stimuleren: zij is namelijk tegenover de burgers de verplichting aangegaan om voor een milieuvriendelijke ontwikkeling te zorgen. Zo kan de deelname aan EMAS ceteris paribus als doorslaggevend criterium bij de toekenning van overheidsopdrachten worden gehanteerd.

2.2. Geografische onevenwichtigheden en subsidiariteit

2.2.1. Nu is gebleken dat er grote geografische verschillen zijn bij de toepassing van EMAS in de lidstaten — met mogelijk negatieve gevolgen voor de betrekkingen tussen het bedrijfsleven en de markt —, is het nuttig de ervaringen eens goed te analyseren, om te kijken hoe kan worden gezorgd voor een grotere homogeniteit, nu eens niet door strikte toepassing van de normen, maar met behulp van stimuleringsmaatregelen die compatibel zijn met de voorschriften op het stuk van concurrentievermogen en mededinging.

2.2.2. Vier lidstaten — Oostenrijk, Duitsland, Nederland en Zweden — kennen een veel hoger deelnemingspercentage (percentage bedrijven dat EMAS hanteert op het totaal aantal bedrijven in dat land) dan in de rest van de Europese Unie.

2.2.2.1. Deze „positieve afwijking” geeft te denken, omdat een dergelijk resultaat uiteraard alleen kon worden bereikt m.b.v. instrumenten en middelen die niet expliciet in de verordening zijn geregeld en waarvan de verspreiding nuttig zou zijn.

2.2.2.2. Een belangrijke verklaring voor dit feit kan bijvoorbeeld zijn gelegen in de bestuurlijke decentralisatie en de inschakeling van de Kamers van Koophandel, werkgevers- en werknemersorganisaties en instanties die de deelname aan EMAS promoten, evenals het aantal en de kwaliteit van milieuverificateurs, de verspreiding van informatie, de toepassing van nieuwe en geavanceerde milieutechnologieën en het bestaan van een geconsolideerde en goed nageleefde milieuwetgeving. Het zal duidelijk zijn dat in landen met een sterke traditie op milieubeschermingsgebied eerder zal worden deelgenomen aan vrijwillige instrumenten zoals EMAS.

2.2.3. Gedacht kan worden aan de volgende instrumenten:

- teruggave van betaalde belastingen ter beloning van goed beheer dat tastbare resultaten op milieugebied heeft opgeleverd;
- bestuurlijke decentralisatie van de controles en certificering;
- opname in EMAS van andere nationale wettelijke voorschriften op milieugebied;
- het stimuleren van grote ondernemingen om deel te nemen aan de EMAS-programma's van hun toeleveranciers;
- vermelding van de namen van toeleveranciers in de milieuverklaring;
- op gebieden waar uiteenlopende activiteiten naast elkaar bestaan, het inschakelen van lokale en regionale overheden bij de coördinatie, met het oog op een collectieve certificering;
- het geven van een grotere verantwoordelijkheid van beheer aan de decentrale werkgeversverenigingen, met name om de deelname van het MKB te bevorderen, geflankeerd door technische en financiële steunmaatregelen;

- grotere zichtbaarheid en openbaarheid van de bereikte resultaten;
- doelgerichte initiatieven op het stuk van voorlichting en scholing, met name t.b.v. beroepsorganisaties die het MKB vertegenwoordigen.

2.2.4. Het forum van bevoegde instanties en erkenningsinstanties kan zeker bijdragen tot de uitwisseling van ervaringen. Daarnaast zal er druk uitgaan van de interne markt om tot harmonisatie over te gaan: het is geen toeval dat ondernemingen met een EMAS-registratie in Italië hoofdzakelijk grote multinationals zijn of bedrijven die de markten in Midden- en Noord-Europa van goederen voorzien.

2.2.5. Het creëren van gelijke concurrentievoorwaarden binnen de interne markt is de belangrijkste beweegreden voor de invoering van EMAS (zie par. 5 van de Toelichting). De Commissie heeft op grond van het subsidiariteitsbeginsel een limitatieve visie op haar eigen optreden. Haar taken, zoals beschreven in artikel 10.4 (bevordering van de samenhang) en artikel 11 (bevordering van EMAS op communautair niveau) mogen echter niet worden onderschat. Aangezien de resultaten niet overal even succesvol zijn, kan men zich afvragen of deze taken wel naar behoren worden vervuld, gezien de noodzaak het milieubewustzijn van de burgers en het bedrijfsleven te vergroten.

2.3. Uitbreiding van het toepassingsgebied

2.3.1. Het gaat om een ambitieuze doelstelling, waarvan de noodzaak is gebleken tijdens de uitvoering van een reeks proefprojecten. Als argument kan tevens worden aangevoerd dat iedere menselijke activiteit in meerdere of mindere mate van invloed is op het milieu.

2.3.2. Het ESC stemt in principe in met het voorstel om het toepassingsgebied uit te breiden, maar wijst erop dat hierover twee opvattingen heersen, die vanwege hun al te eenvoudige logica dienen te worden verworpen.

2.3.2.1. In de eerste plaats de opvatting dat de uitbreiding onmogelijk is, omdat sommige sectoren, zoals de dienstverlening, geen fysiek waarneembare gevolgen voor het milieu in een bepaald gebied zouden hebben. Hierbij wordt voorbijgegaan aan het feit dat er ook indirecte gevolgen kunnen zijn.

2.3.2.2. In de tweede plaats de opvatting van de Commissie dat alle problemen zijn opgelost. Zij wijst er immers op:

- a) dat uit alle proefprojecten blijkt dat er ook buiten de industrie vraag is naar een milieucertificaat;
- b) dat ook andere sectoren aanzienlijke effecten hebben op het milieu, zowel direct als indirect;
- c) dat milieubeheersystemen even goed op andere sectoren van de economie kunnen worden toegepast.

2.3.3. Onderstreept zou echter moeten worden dat de onmiddellijke en veralgemeende uitbreiding van EMAS lastig op te lossen problemen oplevert, omdat de industrie andere milieugevolgen teweegbrengt dan niet-industriële sectoren zoals de dienstensector, maar dat deze problemen op rationele wijze moeten worden aangepakt aan de hand van drie basisbeginselen:

- er moet expliciet worden vastgesteld dat EMAS op alle sectoren kan worden toegepast, om alle twijfels m.b.t. ontheffingen of uitzonderingen te voorkomen;
- er moet nog meer onderzoek worden gedaan aan de hand van concrete projecten, om zo specifieke referentiecriteriën op te stellen voor de beoordeling van milieuprestaties in de betrokken sectoren en een duidelijke definitie van de geregistreerde locatie, zoals het Comité overigens al had opgemerkt in zijn advies over het oorspronkelijke voorstel⁽¹⁾;
- de uitbreiding naar nieuwe sectoren dient met een geleidelijke, op prioriteiten gebaseerde aanpak te geschieden; in de eerste plaats moeten de toepassingsmogelijkheden in de overheids- en dienstensector worden onderzocht.

2.4. Participatie van werknemers

2.4.1. Hoewel de participatie van werknemers is opgenomen in artikel 1.d, omdat deze wordt beschouwd als een essentiële factor voor het welslagen van EMAS, blijft het bij een algemene beginselverklaring. Details over de wijze en vorm van deze participatie ontbreken, hetgeen in strijd is met artikel 3.1 en artikel 7.2 van de Verordening uit 1993.

2.4.2. De nieuwe verordening zou garanties moeten bevatten omtrent de participatie en raadpleging van werknemers — op bedrijfsniveau, via de organisaties die hen vertegenwoordigen — bij de voorbereiding en uitvoering van de programma's, vooral met betrekking tot problemen i.v.m. beroepskwalificaties en arbeidsorganisatie.

2.5. Gebruik van EMAS bij de toepassing en controle op de naleving van de milieuwetgeving

2.5.1. De formulering van artikel 10.2 biedt lidstaten de mogelijkheid de EMAS-registratie te gebruiken bij de toepassing en controle op de naleving van de milieuwetgeving, zodat dubbel werk kan worden voorkomen.

2.5.2. Dit is een interessante mogelijkheid, vooral ook in het licht van de opmerkingen in het ESC-advies over de naleving van de milieuwetgeving⁽²⁾.

2.5.3. Hoewel de toegevoegde waarde van EMAS erin bestaat dat ondernemingen verder gaan dan hetgeen is voorgeschreven, kan de deelname aan het systeem in fases geschieden, in dialoog tussen de onderneming en de bevoegde instantie, om zo de naleving te bevorderen en situaties in de schemerzone aan het daglicht te brengen.

⁽¹⁾ PB C 332 van 16.12.1992.

⁽²⁾ PB C 73 van 9.3.1998 en PB C 95 van 30.3.1998.

2.5.4. Het voorkomen van dubbel werk is ongetwijfeld een stimulans voor de onderneming en een beweegreden voor de op milieugebied bevoegde instanties om de verspreiding van EMAS te bevorderen.

2.5.5. Het Comité verbaast zich er echter over dat verwijzingen naar het Europees Milieuagentschap totaal ontbreken; het agentschap zou immers een nuttige rol kunnen spelen bij de benchmarking van de ervaringen, en technische en wetenschappelijke steun bij de opstelling van richtsnoeren kunnen bieden.

2.6. *De deelname van het MKB en ambachtelijke bedrijven bevorderen*

2.6.1. Het is zaak, rekening te houden met de bijzondere dynamiek die aan de basis ligt van het gedrag en de keuzen van kleine ondernemers. Deze nemen heel wat taken op zich, welke zij afhankelijk van de beschikbare tijd en de schaarse mankracht in prioriteiten moeten indelen. Dit betekent dat taken die niet noodzakelijk zijn, maar wel een aanzienlijke hoeveelheid tijd en middelen opslokken, meestal achterwege worden gelaten, zolang het nut voor het bedrijf niet bewezen is.

2.6.2. Er dienen derhalve specifieke procedures in het leven te worden geroepen, vereenvoudigde documenten te worden opgesteld en audit- en controlecycli te worden vastgesteld die zijn toegesneden op het type en de omvang van het bedrijf. In dit verband wijst het ESC erop dat al te frequente controles bureaucratische rompslomp en overdreven hoge kosten voor het MKB met zich mee brengen.

2.6.3. Het spreekt voor zich dat het budget van de meeste micro-ondernemingen geen ruimte laat voor een extra personeelslid dat met de uitvoering van tijdrovende administratieve taken kan worden belast. Om de deelname van deze bedrijven te bevorderen, is het dan ook zaak dat de op milieugebied bevoegde instanties — op het meest geschikte niveau — structuren voor dienstverlening en assistentie opzetten.

2.6.4. Er moet met name aandacht worden besteed aan de opleiding van interne auditoren, die zich speciaal met de problematiek van kleine bedrijven gaan bezighouden. In tegenstelling tot grote bedrijven, die vaak over kwaliteitsbewakingssystemen beschikken, hebben kleine bedrijven meer moeite om hun werknemers bij de audit in te schakelen. De brancheorganisaties dienen verantwoordelijk te worden gesteld, en daarbij te worden ondersteund door de overheid. De interne audit is voor organisaties van fundamenteel belang om zich op één lijn met de geldende wetgeving te brengen, als eerste stap op weg naar de EMAS-certificering (zie art. 10.2).

2.6.5. Daarnaast zouden richtsnoeren moeten worden opgesteld om de werkzaamheden van verificateurs binnen het MKB te vergemakkelijken, door de toetsingscriteria te harmoniseren.

2.7. *Zichtbaarheid en geloofwaardigheid van EMAS*

2.7.1. EMAS is een vrijwillig instrument, dat in het openbaar — m.b.v. doorzichtige procedures en controle door bevoegde instanties — erkenning verleent aan de inspanningen ter verbetering van de milieuprestaties van diverse economische actoren. Als instrument voor duurzame ontwikkeling verlangt het de deelname van alle betrokken actoren, en een adequate voorlichting van het publiek. Het instrument wordt vooral gebruikt in gebieden waar de overheid een actief duurzaam ontwikkelingsbeleid voert. Hierbij moeten alle onderwijs- en opleidingsstructuren — met name scholen — worden ingeschakeld.

2.7.2. Het systeem moet worden onderscheiden van particuliere systemen voor certificering, door de toegevoegde waarde — bescherming van de burgers — te benadrukken. De bureaucratische rompslomp moet worden verminderd, terwijl raadpleging en voorlichting dienen te worden versterkt. Het ESC is dan ook van mening dat het gebruik van een logo, zoals in het Commissiedocument wordt voorgesteld, van groot nut zal zijn.

2.7.3. Aangezien de Commissie verantwoordelijk is voor de bevordering van EMAS op communautair niveau, stelt het Comité voor dat de publicatie van de nieuwe verordening vergezeld zal gaan van richtsnoeren inzake best practices, veel voorkomende hindernissen en al het andere dat kan bijdragen tot een betere kennis en gebruik van het instrument. Indien nodig zal het Comité zijn bijdrage aan de opstelling van de richtsnoeren leveren.

2.7.4. Het Comité acht het van fundamenteel belang dat alle lidstaten ervoor zorgen dat de belanghebbende sociaal-economische actoren uitgebreid worden geraadpleegd en actief worden betrokken. Deze raadplegingsmechanismen hebben het meeste succes wanneer zij worden gesteund door de overheid. Het zou dan ook wenselijk zijn deze verplichting in de verordening op te nemen, door expliciet te verwijzen naar een op participatie gebaseerde aanpak, evenals naar de noodzaak om op het gebied van duurzame ontwikkeling een gedeelde verantwoordelijkheid te promoten. In artikel 2 zou een definitie van „belanghebbenden” (stakeholders) moeten worden opgenomen, tot wie de milieuverklaring moet zijn gericht. Artikel 5 zou de expliciete bepaling moeten bevatten dat de belanghebbende partijen door de bevoegde instanties kunnen worden geraadpleegd. Bovendien moet in artikel 11 worden bepaald dat zij actief worden betrokken bij de voorlichting aan het publiek en de bevordering van het systeem.

2.7.5. Ten slotte wijst het ESC erop dat op Europees niveau geen enkele benchmarking van de resultaten is gepland, terwijl dat een zeer nuttig instrument is om de toetreding tot EMAS te bevorderen. Er kan dan ook worden overwogen om deze taak op gezette tijden te laten uitvoeren door het Europees Milieuagentschap, zodat indicatoren kunnen worden vastgesteld met behulp waarvan de kwaliteitscontrole van EMAS op Europees niveau kan worden vergemakkelijkt.

2.8. Bijzondere opmerkingen

2.8.1. Definitie van „organisatie” en „locatie” [artikel 2, letter (l) en (m)]

2.8.1.1. Terwijl de locatie een precieze geografische afbakening heeft, met identificeerbare milieueffecten, geldt dat niet voor de organisatie. Voorkomen moet worden dat een organisatie met locaties die niet aan de milieuwetgeving voldoen, toch een certificaat krijgt. Daarvoor is het noodzakelijk precieze criteria op te stellen, vooral op het gebied van de dienstverlening. Bijvoorbeeld: wat te doen wanneer een organisatie over verschillende locaties is verdeeld?

2.8.2. Beste beschikbare technieken (Best available techniques, BAT)

2.8.2.1. Artikel 3a van EMAS I hield de verplichting in voor een bedrijf om zijn eigen milieubeschermingsstrategie kenbaar te maken, met het oog op een voortdurende verbetering van zijn milieuprestaties m.b.v. de beste beschikbare technieken. Dit belangrijke punt is niet in de nieuwe tekst overgenomen. Bijlage I.B.2 van EMAS II zou moeten verwijzen naar de beste beschikbare technieken als instrument om de milieuprestaties van organisaties die voor een certificaat in aanmerking willen komen, voortdurend te verbeteren, en als belangrijke indicator voor de verificateur. Uiteraard geldt dit alleen voor sectoren waar het gebruik van BAT is ingeburgerd.

2.8.3. Naleving van de milieuwetgeving

2.8.3.1. Onder EMAS I konden bedrijven die niet aan de milieuwetgeving voldeden, geen certificaat krijgen. Het nieuwe voorstel maakt echter onvoldoende duidelijk dat een organisatie met een EMAS-certificaat regelmatig moet worden gecontroleerd om te kijken of zij voldoet aan de nationale milieuwetgeving, hoewel een aantal artikelen daar wel op zinspelen (art. 3 b en art. 6.1 (e), Bijlage I b.1, Bijlage II 2.6 en Bijlage V 5.4.3). Het is met name onduidelijk of de milieuverklaring informatie moet bevatten over het feit of de organisatie de nationale milieuwetgeving naleeft. Dit zou in Bijlage III, paragraaf 3.2 m.b.t. de inhoud van de milieuverklaring moeten worden vermeld.

2.8.4. Gebruik van EMAS bij de controle op de naleving van de milieuwetgeving

2.8.4.1. Artikel 10.2 (voorkomen van dubbel werk bij de controle op de naleving) dient in samenhang met artikel 1.3 te worden gelezen. EMAS komt niet in de plaats van de normale milieucontroles, en houdt geen dubbel werk in, aangezien ze op verschillende aspecten betrekking hebben en elkaar aanvullen. De EMAS-registratie — een vrijwillig instrument voor bedrijven — mag de controle door de overheid niet vervangen. Zij kan wel worden gebruikt in het kader van het subsidiariteitsbeginsel, om onnodig dubbel werk te voorkomen en de uit de nationale wetgeving voortvloeiende administratieve procedures te vereenvoudigen.

2.8.5. Milieuverklaring (Bijlage III)

2.8.5.1. Het voorstel van de Commissie gaat minder ver dan de vorige versie van de verordening. Volgens Bijlage III paragraaf 3.2 moet een organisatie uitsluitend de algemene doelstellingen meedelen, en niet de strategieën of meer gedetailleerde doelstellingen. Bovendien mag de milieuverklaring in verschillende delen worden opgesplitst. Het Comité vindt dat ontoelaatbaar: de verklaring zou volledig en in één geheel moeten worden bekend gemaakt.

2.8.5.2. De inhoud van de milieuverklaring dient te voldoen aan de bepaling in Bijlage I punt 3, nl. dat organisaties een „open dialoog (...) over de milieueffecten van hun activiteiten” voeren met „belanghebbende partijen, inclusief lokale gemeenschappen en klanten”. De milieuverklaring dient aan deze vraag te beantwoorden.

2.8.6. Deelname van werknemers

2.8.6.1. Om gratis interpretaties te vermijden, zouden in Bijlage II en V de woorden „het personeel” moeten worden vervangen door „de werknemers”. Volgens de contractueel vastgelegde rechten van werknemers op voorlichting en raadpleging moet bovendien zijn gewaarborgd dat de resultaten aan de vertegenwoordigers van werknemers worden medegedeeld.

2.9. Beheercomité (art. 14)

2.9.1. De overgang van een regelgevend comité naar een beheercomité geeft het initiatief van de Commissie meer reliëf, zodat het vooral op internationaal niveau sneller en doeltreffender zal zijn.

Brussel, 26 mei 1999.

De voorzitter

van het Economisch en Sociaal Comité

B. RANGONI MACHIAVELLI